

TA'LIMDA STEAM YONDASHUV

To'raqulov Akbar Rustam o'g'li

DTPI Boshlang'ich ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Omonqulova Zilola

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

boshlang'ich ta'lim yo'nalish 2-bosqich talabasi

amankulovazilola@gmail.com

"Kelajak maktab o'qituvchisining qo'lida"

Viktor Gyugo

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston ta'lim tizimidagi yangi o'zgarishlar, qaror va farmonlar haqida ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek ta'limdagi yangi yondashuv STEAM ta'lim texnologiyasi yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Yangi tahrirdagi ta'lim to'g'risidagi qonun, Milliy o'quv dasturi, STEM, STEAM ta'lim texnologiyalari o'ng va chap miya yarim sharlari funksiyalari

So'nggi yillarda O'zbekiston ta'lim sohasini isloh qilish keng miqyosda amalga oshirilmoqda. Jumladan 2020-yil 23-sentabrda yangi "Ta'lim to'g'risidagi qonun" qabul qilindi. Qonun 11 bob, 75 moddadan iborat. Ta'limdagi islohotlar bu bilan cheklanib qolmasdan Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6-apreldagi "Umumiy o'rta, o'rta maxsus va kasb-hunar ta'limini, davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 187-qarori orqali O'zbekiston Respublikasida uzluksiz ta'lim tizimini qayta shakllantirish va xalq ta'limini jahon andozalari darajasida tashkil etishga qaratilgan keltirilgan. 2022-yil 11-mayda "2022-2026-yillar xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha Milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida" prezident farmoni bilan tasdiqlandi. O'zbekistonda xorijiy tajribalardan foydalanilgan holda Milliy o'quv dasturi ishlab chiqildi. Bu haqida prezidentning "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" (PF-6108-son06. 11.2020-yil) farmonida so'z boradi.

Milliy o'quv dasturi o'zi nima? Milliy o'quv dasturi-har bir sinf bosqichi yakunida o'quvchilardan ketiladigan natijalarni hamda bir sinfdan keyingi sinfga o'tishni va o'quvchi qanday natijalarni qo'lga kiritishi kerakligi va baholash jarayonini tushuntirishga yo'naltiruvchi hujjatlar.

Bu kabi qator o'zgarishlardan biri ta'limdagi STEAM yondashuvdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi" PF-5712-son farmoniga ko'ra innovatsion ta'lim jarayoniga o'tish zamonaviy kadrlarga bo'lgan ehtiyojni inobatga olish, AKT va ta'lim berishning yangi metodlarini joriy etish, dars jarayonini STEAM ta'lim texnologiyasi talablari asosida tashkil etish, STEAM fanlarini o'qitish bo'yicha

kurslardan o'tgan pedagoglar 2023-yilda 10%, 2030-yilga kelib 50%ga yetishi yangi kasbiy kompetensiyalarni o'zlashtirish uchun zarur bilimlar bazasini shakllantirish kabi vazifalar belgilangan. STEAM atamasi ingliz tilidagi "Science", "Technology", "Engineering" , "Arts," "Maths " so'zlarining bosh harflarini anglatadi. STEAM atamasi aslida STEMning to'ldirilgan ko'rinishi hisoblanadi, ya'ni $STEM+ART=STEAM$. STEM chap miya yarim shari funksiyalarini rivojlantiradi. ART esa o'ng miya yarim shari funksiyalarini rivojlantiradi. Chap miya yarim shari funksiyalariga analitik , induktiv, deduktiv , tanqidiy fikrlash, til , o'qish va yozish qobiliyatlari kirsa , o'ng miya yarim shari funksiyalariga Ijodkorlik , tasavvur, his-tuyg'ular va boshqalar kiradi. Endi o'z navbatida bizda STEAM yondashuv bizga nima uchun kerak degan savol paydo bo'ladi. STEAM ta'lim texnologiyasining afzalliklari nimada ? STEAM ta'limining afzalliklarga biri shuki u fanlar bo'yicha emas mavzular integratsiyalashuvi ta'lim. Avvallari darslar chiziqli ko'rinishda amalga oshirilgan bo'lsa endi darslar spiralsimon ko'rinishda olib boriladi. Yana bir afzalliklarga biri esa haqiqiy hayotda ilmiy va texnik bilimlarni qo'llash. Bizga ma'lumki yangi milliy o'quv dasturi PISA, PIRLS, TIMSS, EGRA, EGRA kabi xalqaro musobaqalarda yetakchi o'rinlarni egallagan Finlandiya, Yaponiya, AQSh kabi davlatlarning o'quv dasturlari asosida yaratilmoqda. Haqiqiy hayotda ilmiy va texnik bilimlarni qo'llash afzalligi ham Finlandiya ta'lim tizimidagi "Amaliylik" tamoyiliga to'g'ri keladi deb aytsak bo'ladi. STEAMning afzalliklari birgina bular bilan cheklanib qolmasda u yana:

- tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va muammolarni hal etish ;
- o'z kuchlariga ishonchni orttirish;
- faol muloqot va jamoaviy ishni tashkillashtirish
- o'quvchilarni hayotning texnologik yangiliklariga tayyorlash;
- texnik fanlarga qiziqishini rivojlantirish;
- loyihalarga ijodiy va innovatsion yondashuvlarni amalga oshirish
- ta'lim va martaba o'rtasidagi ko'priklari kabi afzalliklarni ham o'z ichiga oladi.

STEAMning afzalliklarini bilib oldik endi navbat STEAM ta'limda qaysi bosqichda amalga oshiriladi? STEAM ta'lim texnologiyasining amalga oshirish bosqichlari quyidagicha:

- hal etilishi lozim bo'lgan dolzarb muammoli vaziyat hosil qilish;
- muammoni hal etish rejasini tuzish;
- konstruksiya va modullarning protipini yaratish;
- kamchiliklarni bartaraf etish yakuniy natijalarni taqdimot qilish;
- bajarilgan ishni baholash;

Bugungi kunda barkamol avlodni tarbiyalash muhim vazifalardan biri sanaladi. Bu vazifani bajarish, asosan pedagoglarga bog'liq bo'ladi. Shu maqsadda yoshlarni bilim olishga katta e'tibor qaratish lozim. Yurtboshimiz ta'kidlaganidek yoshlarni erkin fikrlash va mustaqil hayotga yo'naltirishimiz kerak. Bu borada

STEAM texnologiyasi bizga qo'l keladi. STEAM-tabiiy fanlar, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika fanlarini uyg'unlikda o'qitish uslubidir. STEAM texnologiyasida nazariy va amaliy bilimlar uyg'unligiga e'tibor qaratiladi. STEAM ta'lim muhitida bolalar bilimga ega bo'ladilar va darhol undan foydalanishni o'rganadilar. Milliy dastur asosida ishlab chiqilgan 1-2 sinflarning ona tili va o'qish savodxonligi, tabiiy, matematika darsliklarida berilgan mavzularga STEAM texnologiyasi asosida yondashib, darslar tashkil etsa bo'ladi. Xususan tabiiy fanlarda har bir mavzu nazariy ham amaliy tarzda berilgan.

Jumladan 2-sinf tabiiy fanida Yer- sayyora mavzusi berilgan. Bu mavzuni o'rganishda o'quvchilar nazariy bilim bilan birga amaliy mashg'ulot ham o'tkazishadi. O'quvchilar yer shari, quyosh modelini yasashadi. Bu bilan ular yer shari quyosh atrofida aylanishini amaliy bilib oladilar shu bilan birga yer sharining global muammolarini bartaraf etish choralarini o'ylab topishadi. Bir shu mavzu asosida o'quvchilarni bilishga, fikrlashga, mustaqil ishlashga, ijodkorlikka undash mumkin. Nafaqat darslarda balki sinfdan tashqari mashg'ulotlarda ham STEAM texnologiyasidan oqilona foydalanish kerak. Mashg'ulotlarni tashkil etishda kasb, hunar egalari taklif etilsa, ular o'z kasblari haqida nazariy bilim bilan birga amaliy ko'rsatib bersa, bu bolalarda yaxshi taassurot qoldiradi. Kelajakda kasb tanlashda, o'z yo'nalishini topib oladilar.

Xulosa qilib aytganda zamonaviy boshlang'ich ta'lim uchun istiqbolli, ustivor yo'nalishlardan biri bu-o'quvchilarni yetuk shaxs sifatida rivojlanishi hamda milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash asosida iboratdir. Boshlang'ich sinf o'qituvchi va o'quvchilarining zamonaviy ta'limda o'rni haqida o'rganishda ushbu maqoladan foydalanishni talaba, ilmiy izlanuvchilar hamda boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tavsiya etiladi. Zamonaviy ta'limning o'rni O'zbekiston yoshlarining kelajagidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati :

1. Днепровская Н.В. Система управления знаниями как основа СМАРТ обучения .Открыто образование.. 2018. Т. 22, № 4. S. 42–52.
2. Тихомирова Н.В. ”Умные» кадры для СМАРТ-города
3. Тихомирова Н.В .Глобальная стратегия развития.СМАРТ-университету.
4. Днепровская Н.В.Янковская Е.А,Шевсова И.В.Понятные основы концепсии смарт-образования//Открытое образования.. 2015. № 6. S. 43–51.
5. Rushona Zohidjon qizi , M. . (2023). TA`LIMDA INNOVATSION TECHNOLOGIYALARNING O`RNI. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(6), 352–355. извлечено от <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/3559>
6. Abdunabiyevich. (2023). DARSLIKDA YORITILGAN ZULFIYAXONIM MAVZUSINI STEAM YONDASHUVI ASOSIDA O`RGANISH . ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 20(2), 98–103. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/5665>